

TIL LÆRERNE

DRAMATURGI OG
FILMISKE VIRKEMIDLER I

STUMFILM- GENREN

"Asta Nielsen. Eine Bildbiographie"

STUMFILM: "AFGRUNDEN"

CREDITS

Titel:

"Afgrunden"

År:

1910

Varighed:

37 min.

Instruktion:

Urban Gad

Medvirkende:

Magda Vang:

Asta Nielsen

Knud Svane:

Robert Dinesen

Rudolph Stern:

Poul Reumert

OM FILMEN

"Afgrunden" er en stumfilm fra dansk films guldalder (1910-1920). Se faktaboksen i elevarket.

I dette følelsesladede trekant drama følger vi spillelærerinden Magda Vang. Magda møder præstesønnen Knud, og de forlover sig. Efter en tur i cirkus, løber Magda imidlertid bort med cirkusartisten

Rudolph. Han er en forførende, men skidt fyr, der udnytter Magda og en række andre kvinder.

Til slut forsøger han ligefrem at sælge Magda tilbage til Knud. Det bliver for meget for Magda. Hun føler sig derfor presset til at dræbe Rudolph. Filmen slutter, da Magda føres bort af politiet.

OM FORLØBET

Stumfilmen giver eleverne en historisk bevidsthed om filmkunstens udvikling. "Afgrunden" tager eleverne tilbage til en anden tid, og giver dem samtidigt et indblik i, hvordan filmsproget har udviklet sine virkemidler.

- Eleverne skal se de første 11 min. af "Afgrunden". Her bliver filmens karakterer og konflikt præsenteret.
- På denne baggrund skal eleverne skrive historien færdig og indspille den.

"Afgrunden" kan streames fra Filmcentralen Undervisning.dk. Inden I ser uddraget, er det vigtigt, at eleverne er klar over, hvad de skal gøre med filmen. Bed dem lægge mærke til, hvad vi bliver præsenteret for:

- Hvem er de centrale karakterer?
- Hvad er filmens konflikt?
- Hvilke forventninger har vi som tilskuere til dramaets videre forløb?
- Hvilke virkemidler benytter filmen sig af? Vær opmærksom på billedsiden, lydsiden samt skuespillerne.
- Hvordan adskiller "Afgrunden" sig fra de film, vi ser i dag?

- Efter visningen inddeles klassen i filmhold på ca. 6 elever. Hver elev får typisk tildelt 3 roller – én i forproduktionsfasen, én i produktionsfasen og én i postproduktionsfasen. Kun chefscenografen har to roller. Se elevarket, trin 1.
- Filmholdene går i gang med opgaverne i elevarket.

Nogle af opgaverne skal løses af filmholdet i fællesskab. Andre opgaver er uddelegeret til specifikke roller. Fx er der to manuskriptforfattere, der skriver manuskriptet. Samtidig er de 4 scenografer i gang med at opbygge scenografien til de 3 scener.

Så der kan være flere opgaver i gang samtidig – både for at spare tid, og undgå venten og arbejdsløshed.

13 TRIN

OPGAVERNE I FORLØB 1. ER OPDELT I 13. TRIN:

TRIN 1.

Filmroller

Filmholdene inddeles i roller:

- 4 scenografer og 2 manuskriptforfattere til forproduktionsfasen.
- 1 fotograf, 1 instruktør, 3 skuespillere og 1 chefscenograf til produktionsdelen.
- 2 klippere, 2 musikere til at komponere og indspille stumfilmmusik og 2 stumfilmplakat-skabere til postproduktionen.

TRIN 2.

Drama – karakterer og konflikt

- Filmholdene analyserer fortællingen i "Afgrunden". De har set filmens præsentation, og skal herefter forestille sig, indkredse og formulere, hvad der kan være filmens konflikt og tema, og hvordan karaktererne udvikler sig.

TRIN 3.

Stil og filmiske virkemidler

- Filmholdene skal indspille deres film i samme stil som "Afgrunden". Det stiller særlige krav til manuskriptet med mellemtekster, billedbeskrivelsen, billedkompositionen, klipningen, skuespillet og musikken.
- Filmholdene analyserer to stillbilleder fra "Afgrunden".

TRIN 4.

Location og rekvisitter

Det er en rigtig god idé at lade filmholdene gå på jagt efter egnede locations til deres 3 scener, før de udfolder deres historie og handling. Locations kan nemlig både give filmholdene inspiration til handlingen, og vise, hvad der rent faktisk kan

realiseres. Og så kan locations byde på interessante rekvisitter.

- Manuskriptforfatterne tager noter til historien.
- Scenograferne tager billeder af de valgte locations og rekvisitter.

TRIN 5.

Fortælleforløb

- Filmholdene skal finde på historiens to vendepunkter og et klimaks, der afgør konflikten.

TRIN 6.

Manuskript

- Manuskriptforfatterne skriver historien færdig i 3 scener. De har det særlige benspænd, at dialogen skal gestaltes i fagter, mimik og kropssprog, hvilket tilføjes i regibemærkningerne.
- Manuskriptet skal også indeholde mellemtekster.

TRIN 7.

Location-, rekvisit- og kostumeplan

- Mens manuskriptet skrives, laver scenograferne location-, rekvisit og kostumeplan.
- Herefter opbygges og indrettes locations til de 3 scener.

TRIN 8.

Forberedelse til optagelser

- Scenografien gøres klar til de 3 scener.
- Instruktøren træner skuespillerne i stumfilmens spillestil, og de 3 scener gennemspilles.
- Fotografen forbereder, hvor kameraet skal placeres i de 3 scener.

TRIN 9.

Filmoptagelser

- Filmholdene indspiller filmene. De kan optages på tablets, mobiltelefoner eller kameraer.

Sørg for, at filmholdene ikke optager på samme locations samtidig, da det vil forstyrre optagelserne.

Det anbefales, at filmholdene udfører en fast optagelsesprocedure før hver optagelse. Den er med til, at de bevarer koncentrationen. Proceduren sikrer også, at teknikken er klar, scenografien er korrekt placeret, og skuespillerne er på plads.

TRIN 10.

Klipning og stumfilmmusik

- Klipperne klipper de 3 scener sammen i lange indstillinger.

Det optimale vil være, hvis komponisterne kan komponere deres egen klassiske klavermusik og akkompagnere til stumfilmen – helt som i stumfilmens dage!

Ellers kan eleverne komponere, optage og mixe underlægningsmusikken i produktions- og redigeringsprogrammet GarageBand.

- Musikken lægges derefter ind i klippeprogrammet, og redigeres, så den passer til billedernes handling og stemning.

TRIN 11.

Stumfilmplakater

2 elever laver en plakat til filmholdets stumfilm, samtidig med, at filmen klippes og musikken komponeres. I elevarket anbefales 2 forskellige måder:

- Male plakaten i periodens stil – håndmalet med fx vandfarve.
- Lave en plakat i det digitale billedbehandlingsprogram, pixlr.com på www.småp.dk.

TRIN 12.

Premiere og filmoplæg

Filmene og filmplakaterne vises i klassen. Hvert filmhold laver en fremlæggelse, der skal lægge vægt på:

- Udviklingen i dramaet - vendepunkter, konflikten og dens løsning.
- Fremstillingen af karaktererne, herunder skuespillet.
- Brugen af filmiske virkemidler – primært billedbeskæring, billedkomposition og underlægningsmusik.
- Filmplakaten: Valg af karakterer, tema, billedkomposition, stil og stemning.

TRIN 13.

Stumfilmtemaer, visning af ”Afgrunden” og evaluering af forløb 1.

Som lektie har filmholdene forberedt forskellige emner inden for stumfilm, og udviklingen af talefilmen, som de fremlægger for klassen:

- Den tidligere films udvikling.
- Dansk films guldalder.
- Asta Nielsen.
- Udviklingen af talefilmen.

Se hele ”Afgrunden” i klassen.

Lav en opsamling med klassen om ”Afgrunden”, deres film og hele forløbet:

- Hvad har de lært om film ved at lave en genindspilning af ”Afgrunden”?
- Hvad oplever klassen som særligt ved stumfilm som ”Afgrunden”?

Lav en opsamling, hvor klassen gennemgår de begreber, de har arbejdet med i forløbet:

- Karakter, vendepunkt, konflikt, tema, dramaturgi, beskæring, billedkomposition, stumfilmmusik.
- Filmholdene kan også få hver ca. 2 begreber, som de samler op på og fremlægger for klassen – fx i en PowerPoint.

TIDSFORBRUG

Tidsforbruget for forløbet kan tilpasses efter klassens ambitioner og erfaringer med filmproduktion, og efter om forløbet gennemføres i samarbejde med ét eller flere kreative valgfag, som mediefag, musik, billedkunst og drama. De forskellige trin bør kunne forløbe således:

1. lektion:

Introducer stumfilmforløbet og filmen.

Se de første 11 min. af filmen.

Trin 1. – inddel klassen i filmhold og uddeleger filmroller.

2. lektion:

Filmholdene udfører trin 2.-3.

3. lektion:

Trin 4.

4.–5. lektion:

Trin 5.-7.

6. lektion:

Trin 8.

7.–9. lektion:

Trin 9.

10.–11. lektion:

Trin 10.-11.

12. lektion:

Trin 12.

13.-14. lektion:

Trin 13.

OBS: Hvis ikke filmholdene når at løse deres opgaver inden for den givne undervisningstid, skal de forberedes på, at disse afsluttes efter skoletid.

VIDENS- OG FÆRDIGHEDSMÅL

I elevarket til forløb 1 finder I en oversigt over de filmfaglige begreber, som eleverne får en viden om og analytiske og praktiske færdigheder inden for.

TVÆRFAGLIGT SAMARBEJDE

Det er oplagt at gennemføre dette forløb som et samarbejde mellem dansk, medievalg-fag og de praktisk-musiske valgfag.

Dansk

Filmanalyse arbejdet, research af og oplæg om stumfilmtemaer samt forproduktionsdelen med bl.a. manuskriptskrivning.

Medievalgfag

Tilrettelæggelse af optagelsesdelen, optagelse og klipning.

Drama

Træning af skuespillerne i den særlige spillestil, der kendetegner stumfilmen.

Billedkunst

Fremstilling af plakater til filmholdenes stumfilm i periodens stil.

Valg af locations og rekvisitter samt udformning af ornamenterede mellemtekster i gammel-dags typografi.

Musik

Komponering og indspilning af stumfilmmusik til filmholdenes stumfilm.

LINKS

Filmcentralen Undervisning.dk/ filmleksikon:

["Afgrunden"](#)

[Dramaturgi](#)

[Billedbeskæring](#)

[Underlægningsmusik](#)

[Billedkomposition](#)

